

TOOLKIT

MANTELZORG- ONDERSTEUNING

voor thuiszorgmedewerkers

ZORG
VOOR
BETER

De werkplaats 'Ondersteuning van mantelzorgers vanuit de thuiszorg' is uitgevoerd door Vilans en Hanzehogeschool Groningen en gefinancierd door ZonMw en Sia.

ZORGVOORBETER.NL
Kennisplein voor verpleging, verzorging, zorg thuis en eerstelijns

HOME

START

Als thuiszorgmedewerker doe je er samen met de client, familieleden en andere mantelzorgers alles aan om het beste te realiseren voor de client. Hierbij is het belangrijk dat je erop let dat de mantelzorger niet overbelast raakt. Zo kan hij namelijk goed blijven zorgen voor de cliënt en kan de cliënt zo lang mogelijk veilig en zelfstandig blijven wonen. Ondersteuning hierbij is heel belangrijk, maar hoe doe je dat goed?

INSTRUMENTEN

In de werkplaats 'Ondersteuning van mantelzorgers vanuit de thuiszorg' vroegen thuiszorgmedewerkers om een helder en kort overzicht van instrumenten die ze in verschillende situaties kunnen inzetten. Het resultaat? Deze toolbox waarin we een aantal veel voorkomende tools op een rijtje zetten. Ook zijn de instrumenten 'Samen ontdekken' en het 'Mantelzorgkompas' hierin opgenomen. Dit zijn hulpmiddelen die door de deelnemende organisaties zelf (mede) zijn ontwikkeld.

Hiernaast zie je de vier soorten instrumenten. In het overzicht op de volgende pagina zie je wat de onderscheidende kenmerken van de verschillende instrumenten zijn. Dit helpt je om een keuze te maken welk instrument je in een bepaalde situatie het beste kunt inzetten. Je kunt doorklikken naar het instrument om het voor eigen gebruik uit te printen.

Meer informatie over mantelzorgondersteuning www.zorgvoorbeter.nl/mantelzorg

GOED IN GESPREK

Een paar tips.

[Lees verder](#)

HOE KUN JE DEZE INSTRUMENTEN GOED GEBRUIKEN?

[Lees verder](#)

METEN VAN (OVER)BELASTING

Vragenlijsten voor het meten of inschatten van (over)belasting

[Lees verder](#)

NETWERK IN BEELD

Instrumenten om het netwerk van de cliënt in beeld te brengen

[Lees verder](#)

SAMENWERKING VERKENNEN

instrument om de samenwerking tussen zorgverlener en mantelzorger te verkennen.

[Lees verder](#)

GESPREKSAANPAK MANTELZORG ONDERSTEUNING

Gespreksaanpak voor mantelzorgondersteuning.

[Lees verder](#)

HOME ALLE TOOLS

TERUG

METEN VAN (OVER)BELASTING

1 CSI vragenlijst

Globaal beeld mate van belasting. Mantelzorgers van mensen met CVA, en ziekten zoals ALS en andere neuromusculaire ziekten. >

2 EDIZ vragenlijst

Globaal beeld mate van belasting, aandacht voor emotionele gevolgen belasting. Mantelzorgers van mensen met dementie. >

3 EDIZ Plus vragenlijst

Globaal beeld mate van belasting, aandacht voor combinatie zorg en andere taken, gezondheid mantelzorgers. Brede doelgroep mantelzorgers. >

4 CRA vragenlijst

Uitgebreidere vragenlijst. Uitvoeriger beeld mate van belasting, met aandacht voor zowel positieve ervaringen als negatieve gevolgen mantelzorg. Brede doelgroep mantelzorgers. >

NETWERK IN BEELD

1 Ecogram

Overzicht omvang en kwaliteit van de relaties netwerk van de cliënt. Brede doelgroep cliënten en mantelzorgers. >

2 Genogram

Overzicht familie en onderlinge relaties. Cliënten met een langdurige zorg-/ondersteuningsvraag, zoals dementie of parkinson, en hun mantelzorgers. >

SAMENWERKING VERKENNEN

1 Mantelzorgkompas*

Inzicht samenwerkingsbehoeften, op basis van de rollen van mantelzorgers. Mantelzorgers van cliënten in palliatieve fase of langdurige zorg. >

GESPREKSAANPAK MANTELZORG ONDERSTEUNING

1 Mantelscan

Gesprek over krachten en risico's netwerk van de cliënt, en mogelijkheden voor versterking. Brede doelgroep cliënten en mantelzorgers. >

2 Gespreksmodel Mantelzorgondersteuning

Gesprek over de belasting van de mantelzorgers en behoeften aan ondersteuning. Mantelzorgers van cliënten in de palliatieve fase of langdurige chronische zorg. >

3 Samen ontdekken*

Gesprek over wat cliënt en mantelzorgers echt van belang vinden, met concrete acties om dit te realiseren. Cliënten met een langdurige zorg-/ondersteuningsvraag en hun mantelzorgers. >

METEN VAN (OVER)BELASTING

Vragenlijsten voor het meten of inschatten van (over)belasting

Inzicht in belasting is waardevol

Mantelzorgers kunnen door de zorg voor hun naaste overbelast raken. Inzicht in de ervaren belasting en de oorzaken hiervan is waardevol. Dit helpt jou en de mantelzorgers om te weten of er actie nodig is. En zo ja, welke acties de overbelasting kunnen verminderen of voorkomen.

Het is belangrijk om dit al vroeg in het zorgproces (anamnese /diagnose) te doen, maar ook later kan het waardevol zijn. Bijvoorbeeld wanneer je een niet-pluis-gevoel hebt, de mantelzorgers signalen van overbelasting vertoont, of wanneer er behoefte aan (meer) ondersteuning is.

Vragenlijsten

Je kunt de vragenlijsten door de mantelzorgers zelf laten invullen, om de uitkomsten daarna samen te bespreken. Ook kun je de vragen samen invullen of ze bij een gesprek gebruiken.

Twee belangrijke aandachtspunten zijn:

- Open praten over de belasting van de zorg kan voor een mantelzorgers lastig zijn wanneer de cliënt aanwezig is. Tegelijkertijd kan het waardevol zijn om samen met de mantelzorgers en de cliënt mogelijke oplossingen te bespreken. Ga na wat voor de mantelzorgers prettig is.
- Zorg voor opvolging van het gesprek: noteer de bevindingen en gemaakte afspraken in het zorgdossier. Kom er later op terug, bespreek of de acties in gang gezet zijn en of ze voldoende ondersteunend zijn.

De CSI is goed bruikbaar in de praktijk, vooral om in gesprek te komen'

De CSI is heel kort, dat is een voordeel, maar de vraag is of je daarmee echt tot de kern komt.'

1 DE CAREGIVER STRAIN INDEX (CSI)

Wat is het?

kort en bondige vragenlijst met 13 stellingen die met 'ja' of 'nee' beantwoord worden.

De vragenlijst meet hoe mantelzorgers de belasting van de zorg ervaren. De vragenlijst gaat onder andere in op de gevolgen van de ziekte voor de persoonlijkheid van de cliënt.

Voor wie?

de vragenlijst is in het bijzonder geschikt voor mantelzorgers van mensen met CVA en andere chronische ziekten

Benodigde tijd om in te vullen?
5 minuten.

[Naar de tool](#) ➔

METEN VAN (OVER)BELASTING

Vragenlijsten voor het meten of inschatten van (over)belasting

Inzicht in belasting is waardevol

Mantelzorgers kunnen door de zorg voor hun naaste overbelast raken. Inzicht in de ervaren belasting en de oorzaken hiervan is waardevol. Dit helpt jou en de mantelzorgers om te weten of er actie nodig is. En zo ja, welke acties de overbelasting kunnen verminderen of voorkomen.

Het is belangrijk om dit al vroeg in het zorgproces (anamnese /diagnose) te doen, maar ook later kan het waardevol zijn. Bijvoorbeeld wanneer je een niet-pluis-gevoel hebt, de mantelzorgers signalen van overbelasting vertoont, of wanneer er behoefte aan (meer) ondersteuning is.

Vragenlijsten

Je kunt de vragenlijsten door de mantelzorgers zelf laten invullen, om de uitkomsten daarna samen te bespreken. Ook kun je de vragen samen invullen of ze bij een gesprek gebruiken.

Twee belangrijke aandachtspunten zijn:

- Open praten over de belasting van de zorg kan voor een mantelzorgers lastig zijn wanneer de cliënt aanwezig is. Tegelijkertijd kan het waardevol zijn om samen met de mantelzorgers en de cliënt mogelijke oplossingen te bespreken. Ga na wat voor de mantelzorgers prettig is.
- Zorg voor opvolging van het gesprek: noteer de bevindingen en gemaakte afspraken in het zorgdossier. Kom er later op terug, bespreek of de acties in gang gezet zijn en of ze voldoende ondersteunend zijn.

Mantelzorgers vinden de EDIZ gemakkelijk in te vullen. Ik merk dat het mantelzorgers soms tot het inzicht brengt dat de mantelzorg meer impact heeft dan ze dachten.'

2 ERVAREN DRUK DOOR INFORMELE ZORG (EDIZ)

Wat is het?

kort en bondige vragenlijst die uit 9 uitspraken bestaat. Mantelzorgers geven aan in hoeverre ze zich in een uitspraak herkennen.

De vragenlijst besteedt expliciet aandacht aan het combineren van de zorg met andere verplichtingen zoals werk en gezin. Het instrument gaat in op de emotionele gevolgen van de ervaren belasting.

Voor wie?

deze vragenlijst is in het bijzonder geschikt voor mantelzorgers van mensen met dementie.

Benodigde tijd om in te vullen?

5 minuten.

[Naar de tool](#) ➔

METEN VAN (OVER)BELASTING

Vragenlijsten voor het meten of inschatten van (over)belasting

Inzicht in belasting is waardevol

Mantelzorgers kunnen door de zorg voor hun naaste overbelast raken. Inzicht in de ervaren belasting en de oorzaken hiervan is waardevol. Dit helpt jou en de mantelzorgers om te weten of er actie nodig is. En zo ja, welke acties de overbelasting kunnen verminderen of voorkomen.

Het is belangrijk om dit al vroeg in het zorgproces (anamnese /diagnose) te doen, maar ook later kan het waardevol zijn. Bijvoorbeeld wanneer je een niet-pluis-gevoel hebt, de mantelzorgers signalen van overbelasting vertoont, of wanneer er behoefte aan (meer) ondersteuning is.

Vragenlijsten

Je kunt de vragenlijsten door de mantelzorgers zelf laten invullen, om de uitkomsten daarna samen te bespreken. Ook kun je de vragen samen invullen of ze bij een gesprek gebruiken.

Twee belangrijke aandachtspunten zijn:

- Open praten over de belasting van de zorg kan voor een mantelzorgers lastig zijn wanneer de cliënt aanwezig is. Tegelijkertijd kan het waardevol zijn om samen met de mantelzorgers en de cliënt mogelijke oplossingen te bespreken. Ga na wat voor de mantelzorgers prettig is.
- Zorg voor opvolging van het gesprek: noteer de bevindingen en gemaakte afspraken in het zorgdossier. Kom er later op terug, bespreek of de acties in gang gezet zijn en of ze voldoende ondersteunend zijn.

Deze vragenlijst gebruik ik wanneer ik snel de belasting wil meten. Ik vind de vragen en antwoordcategorieën prettiger geformuleerd dan sommige andere vragenlijsten.'

3 ERVAREN DRUK DOOR INFORMELE ZORG PLUS (EDIZ PLUS)

Wat is het?

kort en bondige vragenlijst die uit 15 vragen bestaat. Mantelzorgers geven aan in hoeverre ze zich in een uitspraak herkennen.

Verschil met de EDIZ: de vragen van EDIZ plus gaan nog meer over het combineren van mantelzorg en werk. Daarnaast richten ze zich ook op de gezondheid van mantelzorgers.

Voor wie?

deze vragenlijst is geschikt voor mantelzorgers van diverse cliëntgroepen.

Benodigde tijd om in te vullen?

5 minuten.

[Naar de tool](#) ➔

METEN VAN (OVER)BELASTING

Vragenlijsten voor het meten of inschatten van (over)belasting

Inzicht in belasting is waardevol

Mantelzorgers kunnen door de zorg voor hun naaste overbelast raken. Inzicht in de ervaren belasting en de oorzaken hiervan is waardevol. Dit helpt jou en de mantelzorgers om te weten of er actie nodig is. En zo ja, welke acties de overbelasting kunnen verminderen of voorkomen.

Het is belangrijk om dit al vroeg in het zorgproces (anamnese /diagnose) te doen, maar ook later kan het waardevol zijn. Bijvoorbeeld wanneer je een niet-pluis-gevoel hebt, de mantelzorgers signalen van overbelasting vertoont, of wanneer er behoefte aan (meer) ondersteuning is.

Vragenlijsten

Je kunt de vragenlijsten door de mantelzorgers zelf laten invullen, om de uitkomsten daarna samen te bespreken. Ook kun je de vragen samen invullen of ze bij een gesprek gebruiken.

Twee belangrijke aandachtspunten zijn:

- Open praten over de belasting van de zorg kan voor een mantelzorgers lastig zijn wanneer de cliënt aanwezig is. Tegelijkertijd kan het waardevol zijn om samen met de mantelzorgers en de cliënt mogelijke oplossingen te bespreken. Ga na wat voor de mantelzorgers prettig is.
- Zorg voor opvolging van het gesprek: noteer de bevindingen en gemaakte afspraken in het zorgdossier. Kom er later op terug, bespreek of de acties in gang gezet zijn en of ze voldoende ondersteunend zijn.

Mensen vinden het prettig als ik een van de vragenlijsten afneem. Het kan hen meer inzicht in hun situatie geven.'

CRA is een hele uitgebreide lijst. Ik zet deze in als ik een goed gesprek over de belasting wil. Het biedt een goede leidraad.

4 CAREGIVER REACTION ASSESSMENT (CRA)

Wat is het?

vragenlijst die uit 24 stellingen bestaat. Mantelzorgers geven aan in hoeverre ze zich in een stelling herkennen.

De vragenlijst besteedt aandacht aan 5 thema's: eigen werkzaamheden of activiteiten, financiële situatie, gezondheid van de mantelzorgers, steun van familie en eigenwaarde. De vragenlijst staat zowel stil bij de positieve als negatieve ervaringen van mantelzorgers.

Voor wie?

deze vragenlijst is geschikt voor mantelzorgers van diverse cliëntgroepen.

Benodigde tijd om in te vullen?

5-10 minuten.

[Naar de tool](#) ➔

NETWERK IN BEELD

Instrumenten om het netwerk van de cliënt in beeld te brengen

Inzicht in het netwerk

Het netwerk van cliënten en mantelzorgers is vaak slechts gedeeltelijk bekend bij thuiszorgmedewerkers. Inzicht in het netwerk van de cliënt en de mantelzorger is belangrijk omdat:

- je daarmee inzicht krijgt in de mensen die zorg en ondersteuning geven aan de cliënt, en de veerkracht van het netwerk;
- weet wie voor jou belangrijke contactpersonen zijn;
- mee kunt denken over wie de cliënt en de mantelzorger in hun netwerk kunnen benaderen bij bepaalde vragen.

Ook voor cliënten en mantelzorgers is het waardevol om een goed inzicht in het eigen netwerk te hebben, zodat ze weten aan wie ze welke ondersteuning kunnen vragen.

Diverse instrumenten kunnen helpen om de familie en het netwerk in kaart te brengen. Het is belangrijk om dat al vroeg in het zorgproces te doen, maar ook later kan het helpen om hier aandacht voor te hebben. Zowel het netwerk als de ondersteuningsvraag kunnen immers veranderen.

Het kan zijn dat de cliënt en de mantelzorger meer betrokkenheid of een uitbreiding van hun netwerk willen, maar daar ondersteuning bij nodig hebben. Wanneer je daar zelf niet of onvoldoende in kunt voorzien, kun je verwijzen naar:

- vrijwillige netwerkcoaches (zoek op internet op de term 'Vrijwillige netwerkcoach')
- [Eigen Kracht Centrale](#)
- mantelzorgondersteuningsorganisatie in de gemeente waar de cliënt woont: <https://www.mezzo.nl/pagina/voor-mantelzorgers/wat-biedt-mezzo/overzicht-lidorganisaties>

Het ecogram zet ik in als mensen het gevoel hebben alleen te zijn. Soms kun je zo laten zien dat er toch wel mensen om hen heen zijn. Als het netwerk klein is, is het een aanleiding om het gesprek te voeren en eventueel vrijwilligers in te zetten.'

1 ECOGRAM

Wat is het?

een soort plattegrond dat het netwerk in kaart brengt, waarbij gebruik wordt gemaakt van diverse symbolen.

Deze kaart gebruik je om zowel de omvang als de kwaliteit van het netwerk in beeld te brengen. Hierbij gaat het zowel om familie als om andere personen of instanties met wie de cliënt een belangrijke (persoonlijke) relatie heeft.

Het instrument kan cliënten ook over een drempel helpen om mensen uit hun directe omgeving om hulp te vragen.

Voor wie?

cliënten met een tijdelijke of langdurige zorgvraag en hun mantelzorgers.

Benodigde tijd om in te vullen?

15 minuten.

[Uitleg over de tool](#)

[Naar de tool](#)

NETWERK IN BEELD

Instrumenten om het netwerk van
de cliënt in beeld te brengen

Inzicht in het netwerk

Het netwerk van cliënten en mantelzorgers is vaak slechts gedeeltelijk bekend bij thuiszorgmedewerkers. Inzicht in het netwerk van de cliënt en de mantelzorger is belangrijk omdat:

- je daarmee inzicht krijgt in de mensen die zorg en ondersteuning geven aan de cliënt, en de veerkracht van het netwerk;
- weet wie voor jou belangrijke contactpersonen zijn;
- mee kunt denken over wie de cliënt en de mantelzorger in hun netwerk kunnen benaderen bij bepaalde vragen.

Ook voor cliënten en mantelzorgers is het waardevol om een goed inzicht in het eigen netwerk te hebben, zodat ze weten aan wie ze welke ondersteuning kunnen vragen.

Diverse instrumenten kunnen helpen om de familie en het netwerk in kaart te brengen. Het is belangrijk om dat al vroeg in het zorgproces te doen, maar ook later kan het helpen om hier aandacht voor te hebben. Zowel het netwerk als de ondersteuningsvraag kunnen immers veranderen.

Het kan zijn dat de cliënt en de mantelzorger meer betrokkenheid of een uitbreiding van hun netwerk willen, maar daar ondersteuning bij nodig hebben. Wanneer je daar zelf niet of onvoldoende in kunt voorzien, kun je verwijzen naar:

- vrijwillige netwerkcoaches (zoek op internet op de term 'Vrijwillige netwerkcoach')
- [Eigen Kracht Centrale](#)
- mantelzorgondersteuningsorganisatie in de gemeente waar de cliënt woont: <https://www.mezzo.nl/pagina/voor-mantelzorgers/wat-biedt-mezzo/overzicht-lidorganisaties>

“... omdat je in een oogopslag in kaart hebt welke familieleden om de client heen staan en hoe hun banden zijn.”

2 GENOGRAM

Wat is het?

een schema om familie en de onderlinge relaties in kaart te brengen.

Dit instrument zet je in om de cliënt en zijn persoonlijk (familie)verhaal te leren kennen. Je krijgt zo meer inzicht in de levensgeschiedenis van de cliënt en wie voor hem belangrijk zijn.

Het instrument kan cliënten ook over een drempel helpen om familieleden daadwerkelijk om hulp te vragen.

Voor wie?

cliënten met een langdurige zorgvraag, zoals cliënten met dementie of ziekte van Parkinson, en hun mantelzorgers.

Benodigde tijd om in te vullen?

15 minuten.

[Naar de tool](#) ➔

SAMENWERKING VERKENNEN

Instrument om de samenwerking tussen zorgverlener en mantelzorgers te verkennen.

Samenwerken met mantelzorgers

Dit instrument helpt inzicht te krijgen in de samenwerking tussen de zorgverlener en mantelzorgers en de mogelijkheden om die te verbeteren. Een goede samenwerking heeft een positieve invloed op de ervaren belasting van mantelzorgers. Als zorgverlener en mantelzorgers goed samenwerken geeft dit de mantelzorgers rust, vertrouwen en energie. Bovendien leidt het tot betere zorg en bespaart een goede afstemming tijd.

Het is belangrijk om kort na de start van het zorgproces stil te staan bij de samenwerkingsbehoeften van mantelzorgers, en om af en toe te evalueren hoe de mantelzorgers de samenwerking ervaart. De situatie kan immers veranderen en daarmee de samenwerkingsbehoeften. Voor succesvol gebruik, is het handig om een instrument vooraf aan de mantelzorgers te geven, zodat hij over de vragen na kan denken.

Het is een instrument dat je als geheugensteuntje kunt inzetten bij een (tussen) evaluatie. Het is gebruiksvriendelijk en goed door verzorgenden en verpleegkundigen te gebruiken.'

Het is een goed instrument om je bewust te worden van de rollen en taken van de mantelzorgers.'

1 MANTELZORGKOMPAS

Wat is het?

een 'kompas' dat uit een beknopt aantal vragen bestaat over samenwerking tussen de zorgverlener en de mantelzorgers, aan de hand van de verschillende rollen die een mantelzorgers vervult.

Dit kompas zet je in wanneer je met mantelzorgers in gesprek wilt gaan over de samenwerking en de mogelijkheden om de afstemming en samenwerking nog verder te versterken.

Voor wie?

mantelzorgers van mensen in de palliatieve fase of langdurige zorg.

Benodigde tijd om in te vullen?

afhankelijk van duur van het gesprek.

[Naar de tool](#) ➔

GESPREKSAANPAK MANTELZORG ONDERSTEUNING

Gespreksaanpak voor
mantelzorgondersteuning.

In gesprek met de mantelzorg

Deze instrumenten gaan dieper in op de behoefte aan ondersteuning van de mantelzorg en helpen je bij het gesprek met de mantelzorg (en de cliënt). De gesprekshandleidingen omvatten een combinatie van een aantal instrumenten. Deze tools zet je vooral in wanneer je moeilijk grip krijgt op de wensen en behoeften van de mantelzorg en de cliënt.

Je kunt de instrumenten gebruiken als gespreksleidraad, checklist, of als hulpmiddel bij verslaglegging. Mantelzorgers (en cliënten) kunnen de formulieren (deels) zelf invullen. Wanneer ze dat lastig vinden, kun je de formulieren ook met hen samen tijdens een gesprek invullen.

Wij zetten het in bij het gesprek met de cliënt en zijn of haar netwerk. De Mantelscan helpt mij om moeilijke vragen te stellen en wederzijdse verwachtingen af te stemmen.'

1 MANTELSCAN

Wat is het?

een hulpmiddel om in 5 stappen inzicht te krijgen in de krachten en risico's in het netwerk van de cliënt.

Dit instrument zet je in wanneer je meer diepgaand inzicht wil krijgen in het netwerk van de cliënt, het eventuele risico op overbelasting van het zorgnetwerk en de mogelijkheden om het netwerk te versterken. Bij dit instrument gaat het om het brede netwerk, niet alleen om de centrale mantelzorg.

Voor wie?

cliënten en mantelzorgers.

Benodigde tijd om in te vullen?

circa 1 uur (goed op te splitsen in 2 of 3 gesprekken)

[Uitleg over de tool](#) ➔

[Naar de tool](#) ➔

GESPREKSAANPAK MANTELZORG ONDERSTEUNING

Gespreksaanpak voor
mantelzorgondersteuning.

In gesprek met de mantelzorg

Deze instrumenten gaan dieper in op de behoefte aan ondersteuning van de mantelzorg en helpen je bij het gesprek met de mantelzorg (en de cliënt). De gesprekshandleidingen omvatten een combinatie van een aantal instrumenten. Deze tools zet je vooral in wanneer je moeilijk grip krijgt op de wensen en behoeften van de mantelzorg en de cliënt.

Je kunt de instrumenten gebruiken als gespreksleidraad, checklist, of als hulpmiddel bij verslaglegging. Mantelzorgers (en cliënten) kunnen de formulieren (deels) zelf invullen. Wanneer ze dat lastig vinden, kun je de formulieren ook met hen samen tijdens een gesprek invullen.

Het doet de mantelzorg goed om echt even stil te staan bij hoeveel hij doet. En dan komt er ook aan het licht waar je eventueel kunt bijsturen.'

2 GESPREKSMODEL MANTELZORGONDERSTEUNING

Wat is het?

een gespreksmodel dat bij elk onderdeel tips en adviezen voor mantelzorgondersteuning geeft.

Je gebruikt dit hulpmiddel als je aandacht wilt besteden aan de verleende mantelzorg, de ervaren belasting, het netwerk en de behoefte aan ondersteuning.

Voor wie?

mantelzorgers van mensen in de palliatieve fase of langdurige chronische zorg.

Benodigde tijd om in te vullen?

circa 1 uur (goed op te splitsen in 2 of 3 gesprekken)

[Uitleg over de tool](#)

[Naar de tool](#)

GESPREKSAANPAK MANTELZORG ONDERSTEUNING

Gespreksaanpak voor
mantelzorgondersteuning.

In gesprek met de mantelzorg

Deze instrumenten gaan dieper in op de behoefte aan ondersteuning van de mantelzorg en helpen je bij het gesprek met de mantelzorg (en de cliënt). De gesprekshandleidingen omvatten een combinatie van een aantal instrumenten. Deze tools zet je vooral in wanneer je moeilijk grip krijgt op de wensen en behoeften van de mantelzorg en de cliënt.

Je kunt de instrumenten gebruiken als gespreksleidraad, checklist, of als hulpmiddel bij verslaglegging. Mantelzorgers (en cliënten) kunnen de formulieren (deels) zelf invullen. Wanneer ze dat lastig vinden, kun je de formulieren ook met hen samen tijdens een gesprek invullen.

Bijzonder is dat mevrouw X die het altijd over haar lichamelijke klachten heeft, door dit gesprek helemaal opbloeide en een uur lang niet meer over haar medische problemen sprak.'

Soms hoor je hele nieuwe dingen, of concrete wensen die regelmatig meteen door familie worden opgepakt.'

3 SAMEN ONTDEKKEN

Wat is het?

een werkblad dat uit 4 stappen bestaat om met cliënt en mantelzorg samen in gesprek te gaan.

Dit hulpmiddel gebruik je wanneer je wilt weten wat voor de cliënt en mantelzorg echt belangrijk is en voor het verkennen van de nodige acties om dit ook voor elkaar te krijgen.

Voor wie?

cliënten met langdurige zorgvraag en hun mantelzorgers.

Benodigde tijd om in te vullen?

circa 1 uur (goed op te splitsen in 2 of 3 gesprekken)

[Naar de tool](#) ➔

GOED IN GESPREK

GOED IN GESPREK EEN PAAR TIPS

De manier waarop je het gesprek met de mantelzorg(er) (en cliënt) aangaat is heel belangrijk:

- Voer het gesprek het liefst met de cliënt en de mantelzorg(er) samen. Soms kan het nuttig of nodig zijn elkaar (eerst) apart te spreken.
- Wees nieuwsgierig naar hun verhaal: wie zijn zij en wat is hun verhaal?
- Stel open vragen, zoals: 'Kunt u iets vertellen over...?', 'Wat is voor u als mantelzorg(er) op dit moment de grootste uitdaging?' of 'Hoe kunnen we u als mantelzorg(er) het beste ondersteunen?'
- Vraag door: wat bedoelt de ander precies?
- Vraag naar de ervaringen en behoeften van zowel de cliënt als de mantelzorg(er).
- Draag niet meteen oplossingen aan maar bekijk samen wat voor de mantelzorg(er) en de cliënt de best passende ondersteuning is.

MEER WETEN?

MATERIAAL VOOR TEAMGESPREKKEN

Kijk dan eens naar:

[Werkboek Samenredzaamheid](#)

[Samenwerken met mantelzorgers:
zo werkt het!](#)

GOED GEBRUIK

Voor een goed gebruik van een instrument is het belangrijk dat het onderdeel is van het **methodisch zorgproces**:

- gegevens verzamelen (anamnese)
- vraag of diagnose bepalen
- interventies toepassen
- evalueren.

Ook moet je helder hebben met welk doel je het gebruikt en wanneer.

Tot slot is het belangrijk dat jouw organisatie het gebruik van deze instrumenten ondersteunt. Je hebt tijd nodig om een instrument goed te gebruiken bij cliënten. Er is een instructie nodig hoe je het instrument opneemt in het werkproces en er zou ruimte moeten zijn voor reflectie met collega's over het werken met deze instrumenten in de praktijk.